

Handläggare
Anne Menes
Telefon: 08 508 10 320

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2016-02-04

Riktlinjer för Stockholms stads sociala investeringsfond

Remiss från kommunstyrelsen (finansroteln) dnr 173-968/2015

Förvaltningens förslag till beslut

1. Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Omedelbar justering.

Marianne Snell
t.f. stadsdelsdirektör

Jan Rönnberg
avdelningschef

Sammanfattning

Stockholms stad har inrättat en social investeringsfond om 300 miljoner kronor med syfte att motverka utanförskap och social utsatthet. Sociala investeringsfonder, eller sociala investeringar, är en typ av kommunala fonder för finansieringar av olika sociala projekt i ett lokalsamhälle eller kommun. Genom investeringsfonden ska ekonomiska medel föras från kostsamma insatser till kostnadseffektiva förebyggande åtgärder för att höja den samhällsekonomiska vinsten. Investeringsfonden ska komplettera och stödja stadens ordinarie arbete och medel kan beviljas för satsningar riktade till kommunens samtliga målgrupper. Förvaltningen tycker att en social investeringsfond är ett bra initiativ som främjar utveckling av nya arbetssätt och metoder samt att det i förlängningen kan motverka stuprörstänkande. Dock saknar förvaltningen en mer utförlig beskrivning av hur man avser att följa

upp de investeringar som görs och hur man avser arbeta vidare med de analyser som man kommer fram till.

Bakgrund

Stockholms stad har inrättat en social investeringsfond med syfte att motverka utanförskap och social utsatthet. Sociala investeringsfonder eller sociala investeringar är en typ av kommunala fonder för finansiering av olika sociala projekt i ett lokalsamhälle eller kommun där man investerar i humankapital- de kunskaper och förmågor som gör en individ produktiv. Tidiga och bättre samordnade insatser kan leda till bättre utfall i form av hälsa, välmående och arbetsmarknadsdeltagande för invånarna. I förlängningen innebär detta därmed ett mer effektivt resursutnyttjande för offentlig sektor och höjd samhällsekonomisk vinst. Stockholms stads investeringsfond ska komplettera och stödja stadens ordinarie arbete och medel kan beviljas för satsningar riktade till kommunens samtliga målgrupper. Arbetet med sociala investeringar är intensivt på många håll i Sverige, och även i andra länder, men inriktning på fonderna och hur kommunerna har valt att organisera sig varierar.

I stadens årsredovisning för 2014 beslutades att inrätta en social investeringsfond om 300 miljoner kronor. I Stockholm stads budget för år 2015 förstärktes arbetet med att förebygga social utsatthet och en social hållbarhetskommision har tillsattes i syfte för att bland annat minska skillnader i livsvillkor och hälsa. Först i Sverige med att införa sociala investeringsfonder var Umeå kommun (120 miljoner kronor avsatt) och Norrköpings kommun (40 miljoner kronor avsatt). Numera har mellan 50 och 70 kommuner i Sverige valt att inrätta sociala investeringsfonder.

Ärendet

Stadsledningskontoret har tagit fram riktlinjer för Stockholms stads investeringsfond, vilka har redovisats i ett tjänsteutlåtande från 1 oktober 2015. Då investeringsfonden ska komplettera och stödja stadens ordinarie arbete med att förebygga social utsatthet behöver arbetet samordnas med det arbete som bedrivs av stadens kommission för social hållbarhet. Krav som ställs på projekt som finansieras av medel från fonden är att projekten ska

- Bidra till genomförande av kommunfullmäktiges mål
- Ge samhällsekonomiska vinster och minskade kostnader för Stockholms stad
- Främja utveckling och implementering av kunskapsbaserade arbetssätt

- Stärka helhetsperspektiv i samverkan inom staden och om möjligt med andra aktörer
 - Ge möjlighet till systematisk uppföljning och utvärdering
- Vägledande för den sociala investeringsfonden bör enligt förslaget vara Hållbarhetskommisionens fyra strategiska utvecklingsområden
- 1) Uppväxtvillkor och utbildning
 - 2) Arbete och inkomst
 - 3) Boende och stadsmiljö
 - 4) Demokrati och trygghet

Ansvar för att samordna arbetet med den sociala investeringsfonden bör placeras vid stadsledningskontoret och fördelas på två heltidstjänster. De som innehar tjänsterna bör ha kompetens och erfarenhet av socialt förebyggande arbete, kunskapsbaserad styrning och effektutvärdering. Hållbarhetskommisionens arbete leds i samverkan med stadens övriga förvaltningar, bolag och fristående forskare vilket ska ge goda förutsättningar till att identifiera angelägna områden och projekt för sociala investeringsfonden. Stockholms stads mål med sociala investeringsfonden är därutöver att nya arbetssätt ska utvecklas, främja implementering av kunskapsbaserade arbetssätt och att samverkan och helhetssyn ska stimuleras och stuprörstänk motverkas. Samordningsansvaret föreslås omfatta beredningsprocessen och beslutsprocessen. Därutöver ingår att informera och stödja verksamheterna i arbetet med sociala investeringar. Vid bifall till en ansökan om medel från fonden ska projektägaren tillsätta en styrgrupp och en projektledare ges ansvar för projektarbetet. Under genomförandet av det sociala investeringsprojektet rapporterar styrgruppen till stadsdirektören som rapporterar vidare till kommunstyrelsen.

En modell för hur medel ska återföras till fonden bör införas. Genom att medel återförs återskapas fonden vilket ger förutsättningar för att genomföra nya projekt med stöd av nämnden. Återföringen föreslås baseras på de faktiska utgiftsminskningar som uppstår för kommunen och att effekterna av projektet följs upp efter investeringsperioden. Om ett projekt inte resulterats i kostnadsminskning kommer inga krav på återföring att ställas. Staden föreslår att återföringstiden av medel till fonden ska uppgå till maximalt sex år. Den totala tiden för projektet kan då bli ungefär åtta till tio år. Det sammanlagda återföringsbeloppet till fonden kan därför bli både högre och lägre än beviljade medel. Efter återföringsperiodens slut avslutas arbetet inom ramen för investeringsfonden. Ordinarie budget för verksamhetsområdet som berördes av medel från investeringsfonden justeras och minskas till

den nivå som motsvarar de faktiska kostnaderna, vilket är det belopp som utgiftsminskningen årligen uppgår till.

Staden har valt att inte rikta sociala investeringsfonden mot någon särskild målgrupp utan låta effektkravet utgöra den avgränsande faktorn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialtjänstavdelningen. Synpunkter har inhämtats från förvaltningens övriga avdelningar samt rådet för funktionshindersfrågor.

Remissbehandling

Remissen inkom till förvaltningen 19 november från kommunstyrelsen med svarstid till 8 februari. Remissinstanser inom staden är övriga stadsdelsnämnder, facknämnderna arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, Stockholms stadshus AB, Mötesplats social innovation, stadsledningskontorets projekt Psynk, Mikrofonden Öst, Fryshuset, Forum idéburna organisationer med social utveckling.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen tycker att det är bra att Stockholms stad har inrättat en social investeringsfond och ställer sig positiv till de föreslagna riktlinjerna. Investeringsfonden kommer att främja utveckling av nya arbetssätt och metoder och motverka stuprörstänk i organisationen.

Sociala investeringar kan uppmuntra till samverkan då det ofta är en aktör, exempelvis en förvaltning i en kommun, som bär kostnaden, medan helt andra aktörer får ta del av intäkter eller minskade kostnader samt hälsovinster som investeringen genererar.

Förvaltningen vill ändå lyfta att en av utmaningarna med sociala investeringar är att effekter ofta kan synas först efter några år och att det inte alltid går att veta vad en insats faktiskt kommer att ge.

Det finns också utmaningar i strukturen för kommunernas organisering och styrning med ettåriga budgetar, där pengar fördelas ut till förvaltningar som i sin tur fördelar till verksamheter

vilket medför risk för kortsiktighet. Det kan vara svårt att avstå resurser idag för lönsamhet först många år framåt.

Det saknas också en mer utförlig information om hur man avser att följa upp de investeringar som görs. Analyser av insatser som riktar sig exempelvis mot barn och ungdomar behöver utgå från ett långsiktigt perspektiv och fokusera på vilka välfärdseffekter som uppnås. Metoder för att analysera och följa upp samhällsekonomiska resultat av sociala insatser är dessutom fortfarande relativt svagt utvecklade i Sverige och ovanliga i kommunala verksamheter.

Eftersom man inte ställer krav på återföring av medel på investeringsprojekt som inte resulterar i en kostnadsminskning, är det viktigt med en kontrollgrupp som följer upp, utvärderar och analyserar över varför resultatet blev som det blev.

Bilagor

1. Tjut riktlinjer för Stockholms stad sociala investeringsfond (dnr 173-968/2015)
2. Riktlinjer för social investeringsfond (dnr 173-968/2015)